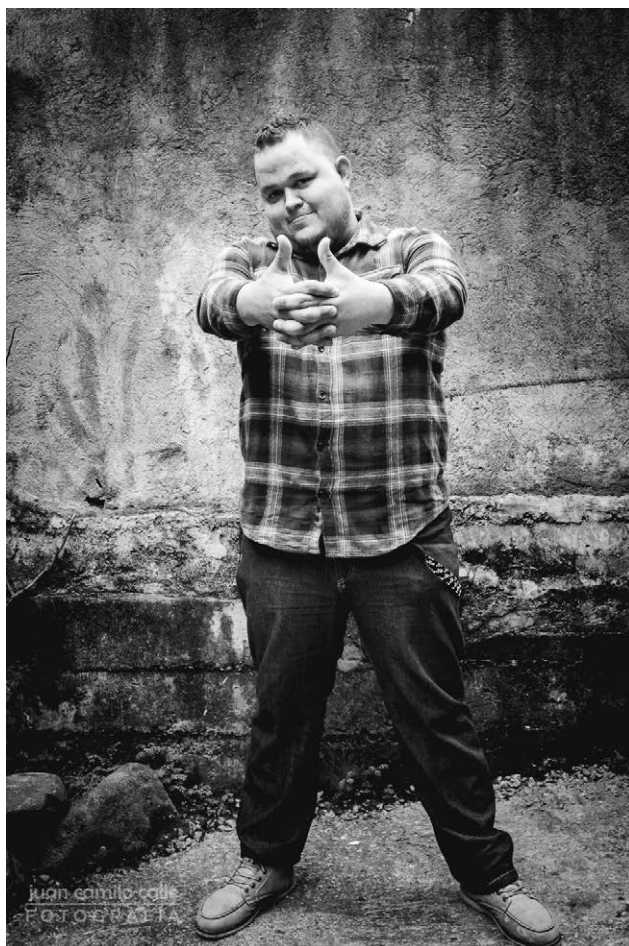

“Medellín no és un model de ciutat perfecta. És una ciutat laboratori, on experimentem cada dia perquè estem cansats de patir, de viure el que hem viscut. Perquè creiem que hi ha un món millor possible i que som capaços de fer-lo.”

“Jei” de Jeison, “hh” de hip-hop, “co” de Colòmbia. Són els tres eixos a través dels quals l'activista Jeison Castaño ha construït la seva identitat artística. Nascut a la Comuna 13 de Medellín, en Jeihhco va viure la infància i l'adolescència en un territori on el carrer era el centre de la vida, però

també, de tant en tant, camp de batalla del conflicte armat colombià. Va conèixer el hip-hop al 1996, amb 11 anys, però no va ser fins al 2002 que va adonar-se del potencial transformador que tenia la música que el feia vibrar. Com ell mateix explica, va ser aleshores quan va passar de “fer” hip-hop a “ser” hip-hop.

Entén l'art i la cultura com a finalitats en si mateixes, però també com a eines que no poden deslligar-se del treball i la transformació socials. La seva trajectòria reflecteix clarament aquesta filosofia. Ha participat en el disseny i l'execució de nombrosos projectes, entre els quals destaquen la xarxa de hip-hop La Élite, el festival Revolución sin muertos i, més recentment, la Casa Kolacho. En l'actualitat, és gestor cultural a la Comuna 13 i integra el grup de rap C15.

En Jeihhco utilitza sovint paraules que poden semblar gastades, com “pau” o “amor”. Ho fa sense complexos i convençut que són la clau per a construir el futur. En un braç, porta tatuada la paraula “passió”. En l'altre, el perfil de casa seva: la Comuna 13.

Una mica de ‘hip’, una mica de ‘hop’

“Què és el hip-hop? Si vols la meua resposta, és una mica de hip i una mica de hop. És una bella mescla. Encara que per a alguns nois d'avui en dia només és rap, per a molts és encara una manera de pensar. Hip-hop és orgull, és el murmur del barri explícit. Ritme negre revolucionari. És el funk, el rock, és el reggae i el jazz, és cultura de cultures, música de músiques.”
Kase.O, raper.

El hip-hop és un moviment cultural que va sorgir al Bronx de Nova York durant la dècada dels 70. Va néixer en el si de comunitats afroamericanes i llatines, que a través de noves formes artístiques expressaven frustracions, dificultats quotidianes i reivindicacions polítiques i socials. El grafiti, el rap, el *breakdance* i el *DJing* van configurar-se com els elements clau d'aquest moviment.

Des de Nova York, el hip-hop va començar a expandir-se a tot el món i, a mitjans dels anys 80, va arribar a Medellín. La ciutat colombiana era aleshores escenari cruent del conflicte entre l'Estat, els paramilitars, la guerrilla i el narcotràfic. Al 1991, va registrar una taxa de 381 homicidis per cada 100.000 habitants. Pablo Escobar, cap del càrtel de Medellín, va ser una de les figures icòniques d'aquest període.

La Comuna 13, situada a la perifèria oest de la ciutat, era un dels territoris on la violència es manifestava amb intensitat. Quan hi va arribar, el hip-hop hi va trobar el terreny abonat. D'entrada, va seduir els més joves amb l'estil consumista venut per la cadena nord-americana MTV, associat a grans cotxes, mansions i molts diners. Però aquesta aproximació superficial aviat passaria a convertir-se en un ferm compromís de transformació social.

La Comuna 13. Fotografia: Medellín Graffiti Tour.

A La 13, el canvi de mil·lenni va anar acompanyat d'una agudització del conflicte armat. L'Estat volia recuperar el control del territori, i al 2002 va llençar dues ofensives on les detencions, els assassinats i les desaparicions van ser moneda comuna. La primera, l'operació Mariscal, va tenir lloc al maig; la segona, Orión, a l'octubre. Les xifres de víctimes ballen, però és evident que el barri va quedar traumatitzat. Cada aniversari de les operacions és commemorat,

en un intent dels habitants de la comuna de no perdre la memòria i reivindicar justícia.

Va ser també al 2002 quan l'ONG Asociación Cristiana de Jóvenes (ACJ) va convocar els hip-hopers de la comuna a una trobada. L'entitat va aconseguir reunir una seixantena de rapers –“incrèduls”, com reconeixeria anys després el mateix Jeihhco– i els va explicar quin era l'origen social del hip-hop, i quins principis i lluites hi estaven vinculats.

Va ser l'inici d'un canvi profund en la manera en què els joves de la comuna es relacionaven amb aquest moviment cultural. Els rapers van organitzar-se en una xarxa que van anomenar La Élite i, un mes abans de l'operació Orión, ja van celebrar un festival de hip-hop sota el lema “En La 13 la violència no nos vence”. Amb poc temps, la iniciativa es convertiria en el festival Revolución sin muertos, que és actualment una cita de referència per als hip-hopers de Colòmbia.

De manera progressiva, l'art urbà i la cultura van anar adquirint a La 13 un paper cada cop més rellevant. A dia d'avui, són motors per a l'organització social i comunitària, i vehiculen valors que contribueixen a la construcció d'un escenari de pau. Rapers, grafiters, creadors i artistes en general han esdevingut referents, especialment per a la població més jove.

Les entitats i iniciatives que desenvolupen la seva tasca de formigueta a La 13 són nombroses. Alguns dels noms més coneguts són Agroarte, Cuenta La 13, Son Batá i, sens dubte, la Casa Kolacho. Aquesta última va néixer arran de l'assassinat del raper Héctor Pacheco, Kolacho, l'any 2009. Poc temps després, els seus companys van impulsar un centre cultural i una escola de hip-hop que busca enfortir el compromís que Kolacho havia adquirit amb la no violència, així com la seva aposta per l'art i la cultura com a alternativa a la criminalitat.

La Casa Kolacho s'ha guanyat el respecte de la gent del territori, fins i tot el dels joves que integren grups de crim organitzat. En un article publicat per *El País* el passat mes de juny, un dels membres de l'entitat, Ciro Censura, asse-

gurava que, de vegades, els *pelaos* li diuen: “Si no estigués en això, m’encantaria ser com tu.” El raper insisteix que mai no intenten imposar res a aquests joves, que segons diu només tenen tres sortides: “*Entierro, encierro o destierro.*”

Tant Medellín com la Comuna 13 han canviat molt en la darrera dècada. Aquest any, la ciutat ha aconseguit finalment sortir del rànquing de les 50 més violentes del món, elaborat per l’organització mexicana Libertad, Justicia y Paz. Pel que fa a La 13, passa per un període de relativa calma on les iniciatives socials i culturals poden expandir-se. Per al periodista Ricardo Aricapa, però, a la comuna li falta encara la “inclusió dins del magma de la ciutat”. Ho afirma en el reportatge “C13: Territorio de Artistas”, una peça que acaba amb les paraules del raper Kábala, integrant també de la Casa Kolacho. Amb convicció, Kábala assegura: “La Comuna 13 és esperança, amor, fe, lluita, transformació, resistència, memòria. La Comuna 13 és el clar exemple que sí, es pot.”

Integrants de la Casa Kolacho.

Entrevista

Què vol dir “hip-hop” a la Comuna 13 de Medellín?

El hip-hop s’ha convertit en l’eix orientador de la identitat i l’expressió juvenil. Cada dia, més infants i joves es vinculen a aquest moviment; fins i tot, s’han creat espais de formació. El hip-hop potencia processos associatius que tenen en comú una certa inconformitat davant la guerra i el conflicte armat, i afavoreix així la formació de grups i organitzacions que s’impliquen en la transformació social.

El hip-hop de la Comuna 13 no havia tingut mai tanta força i projecció. Apareix en notes de premsa i programes de televisió, les cançons s’escolten a la ràdio i els vídeos registren milers de visites a les xarxes socials. Els carrers dels nostres barris mostren més de 150 grafitis. Tenim grups de ball organitzats i una de les majors escoles de hip-hop del país, que funciona activament en la formació de joves. En l’actualitat, el hip-hop de la Comuna 13 ha esdevingut un referent a Colòmbia, gràcies a la seva qualitat artística, la capacitat de gestionar escenaris públics i l’impuls i consolidació del festival Revolución Sin Muertos.

Què et va impulsar a comprometre’t amb la pau i la transformació social?

El fet de conèixer els orígens del hip-hop i la seva història com a moviment. Saber què s’havia fet en altres llocs del món em va fer pensar que també es podria aconseguir al nostre territori.

Quines són les principals dificultats amb què t’has trobat en la teva aposta pel hip-hop?

Com a artista, en primer lloc, ningú no creia que aquesta fos una opció de vida a través de la qual pogués desenvolupar una carrera, ni tan sols la família. Com a gestor, el fet de ser jove feia que els altres professionals que treballaven des de feia anys tampoc no creguessin en mi ni em donessin suport. M’excloïen, i em veïen només com algú que algun dia tindria idees; com un futur, no com un present.

Pel que fa a l’àmbit social, el context dels nostres barris ha estat complex en molts sentits. D’una banda, ens trobem amb una manca de recursos econòmics a l’hora de dur a terme els nostres somnis. De l’altra, la violència també ha

Fotografia: grafiti en un fotograma del reportatge “C13 Territorio de artistas” / Meloan.

afectat de moltes maneres la feina que fem. Han assassinat alguns amics, n’han desplaçat d’altres. A vegades, no hem pogut realitzar les nostres activitats per motius de seguretat.

Quina és la situació de la Comuna 13 actualment?

Viu un moment ben particular. Els seus grups artístics tenen cada cop més projecció. Els processos socials són potents, i es treballa per enfortir el teixit social dels barris. En els últims anys, a més, el govern municipal ha fet una àmplia inversió en infraestructura urbana (biblioteques, el Metrocable, escales elèctriques, pistes, escoles, etc.). Ara bé, des del meu punt de vista, aquesta inversió ha estat desorganitzada i no ha aconseguit abordar els problemes estructurals que viuen les nostres comunitats. No s’ha atacat la desigualtat històrica que patim.

També hem tingut una elevada inversió en seguretat. Durant molt de temps, vam ser el territori urbà més militaritzat d’Amèrica Llatina i, tot i així, continuàvem sent la comuna més violenta de la ciutat. Avui, els carrers dels nostres barris també són patrullats per policies i militars, però entre

els carrerons i racons hi ha bandes de delinqüència que exerceixen un control territorial real i permanent; extorsionen, assassinen i generen por, gairebé davant de l’Estat i les seves forces.

Una de les cançons més recents de C15 es titula “Irse”. A la vostra pàgina de Facebook, el grup feia la pregunta següent: “Si te’n poguessis anar a algun lloc, on aniries?”. Et tornem la pregunta.

Si em demaneu un lloc, diria Nova York; exactament, al sud del Bronx. Però si puc donar una resposta més utòpica, m’agradaria viatjar en el temps: al 31 de maig del 1989, a l’estadi El Campín de Bogotà. Allà van disputar-se la final de la Copa Libertadores el Nacional, de Medellín, i l’Olimpia, de Paraguai.

+ informació: www.facebook.com/LaCasaKolacho
www.facebook.com/C15HIPHOP

Ciutats Defensores dels Drets Humans

<https://ciutatsdefensoresdretshumans.wordpress.com/>

Organitzen:

AJUNTAMENT DE
SANT BOI DE LLOBREGAT

CEA(R)
Comissió Catalana
d'Ajuda al Refugiat

Institut de Drets
Humans de Catalunya

INSTITUT
CATALÀ
INTERNACIONAL

PER LA PAU

Participen:

AJUNTAMENT DE BARBERÀ DEL VALLÈS

Ajuntament
de Castelldefels

Ajuntament del
Prat de Llobregat

AJUNTAMENT
D'ESPLUGUES

Ajuntament
de Gavà

Ajuntament
de Girona

Ajuntament de Granollers

Ajuntament
de Molins de Rei

Ajuntament
de Sant Cugat

AJUNTAMENT DE
SANT JOAN DESPÍ

AJUNTAMENT
de Sant Vicenç dels Horts

Ajuntament
de Santa Coloma
de Gramenet

Ajuntament
de Terrassa

AJUNTAMENT DE
VILADECANS

Col·laboren:

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Diputació
Barcelona

Generalitat
de Catalunya

SINDICS, SINDIQUES,
DEFENSORS I DEFENSORES
LOCALS DE CATALUNYA

AMB Àrea Metropolitana
de Barcelona

Casa Amèrica Catalunya

FONS CATALÀ
DE COOPERACIÓ
AL DESENVOLUPAMENT